№ 2 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאָגעבלאַט

י"ב-טער יאהרגאנג | 2 stycznia 1929 r | מיטוואך כ' טבת תרפ"ט | רעדאקציע און אדמיניסטראציע. פּעטריקאָווער 47 טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47

DYREKCJA
Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego Sp. Akc.
(ELEKTROWNIA ŁÓDZKA)

zawiadamia swoich odbiorców energji elektrycznej, iż od dnia 2 stycznia 1929 roku wydawane będą personelowi, spełniającemu czynności służbowe na mieście,

Legitymacje Koloru Różowego z Fotografjami

zaopatrzone w pieczęcie, oraz plomby firmowe i podpisy Dyrekcji, ważne do końca 1929 roku. Dotychczasowe legitymacje zostały unieważnione.

P.p. Odbiorców energji elektrycznej uprasza się o zażądanie okazania legitymacji służbowej przed rozpoczęciem czynności przez funkcjonarjusza Elektrowni.

Na niniejsze rozporządzenie Dyrekcja Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc., specjalnie zwraca uwagę pp. odbiorców, nadmieniając, że za nadużycia osób, nie zaopatrzonych w legitymacje Towarzystwa, nie przyjmuje na siebie żadnej odpowiedzialności.

Łódzkie Towarzystwo Elektryczne Sp. Akc.
(Elektrownia Łódzka)

przypomina Pp. Odbiorców energji elektrycznej, że wszelkie zmiany w istniejących urządzeniach, przeprowadzone bez zawiadomienia o tem Elektrowni, są niedozwolone.

W razie zaś stwierdzenia uszkodzenia licznika, ogranicznika, lub innych przyrządów w tawionych u odbiorców, wzgl. stwierdzenia niedozwolonych manipulacji z temi przyrządami, mającemi na celu zmianę na szkodę Elektrowni, Dyrekcja tej ostatniej, poza odłączeniem odbiorcy od sieci elektrycznej, pociągnie winnych do odpowiedzialności karnej. 4412

Dyrekcja Łódzkiego Tow. Elektrycznego Sp. Akc.
(Elektrownia Łódzka)

zawiadamia W. P. Odbiorców energji elektrycznej na Ograniczniki, iż ostateczny termin uregulowania należności **za rachunki 1-go kwartału** (białe), t. j. na czas od 1-go stycznia 1929 roku do 1 kwietnia 1929 r. **upływa dnia 10-go stycznia r. b.**

Niewpłacenia należności w terminie wyżej wskazanym pociągnie za sobe skutki zerwania umowy, zawartej na dostawę energji elektrycznej, oraz przerwę w dostawie prądu bez uprzedniego o tem zawiadomienia.

W celu uniknięcia ścisku przy płaceniu w ostatecznym terminie uprasza się o wcześniejsze regulowanie należności.

Przy płaceniu należy bezwzględnie przedstawić zapłacony rachunek biały za IV kwartał 1928 roku. 2345

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער טייערע און אונפערגעסליכע מוטער, שוויגערמוטער, גרויס-מוטער און אור-גרויסמוטער

נ"ע קיילע אשת ר' חיים ז"ל שלאדקאווסקי
איז זעלטער פון 78 יאהר

די לויה קומט פאר היינט מיטוואך, כ' טבת, 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז זגערזשער 30, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

משתתפים אנחנו בצערו של היו"ר בועדנו מר ב. א. גליקמאן במות עליו אחותו מרת

נ"ע חיה (הלנה) בוקעט

בעבודתו הפוריה לטובת עניי עמנו בכלל ולטובת זקנינו וזקנותינו בפרט ימצא נחומים.

הועד של החברה „מחסה לזקנים"

בברכת מז"ט

מברך אני את ידידי החשוב חסיד מהולל כו"ה משה יאסקאוויטש לחתונת בנו המושלם במעלות ומדות טובות מר אברהם יעקב עם הבתולה מרת פעריל זילבערבערג

יתן ד' שהוריהם ירוו מהם רוב נחת ועונג ויזכו לראות ביתם בית נאמן לתפארת לעם ישראל כחפץ ידידו הנאמן

ל. פאסטריגאטש.

אונזער מיטאינהאבער יוסף מארקאוויטש צוליעב טויט פון זיין אונפערגעסליכען

נ"ע פאטער

דריקען מיר אויס אונזער אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל און שמערצפולען ביילייד.

נאשעלסקי און הורוויטש.

„ארט"

געזעלשאפט צו פערשפרייטען מלאכה און ערד-ארבייט צווישן יודען אין לאדז וואלטשאנסקא 27 טעל. 11-23

דעם 2, 3 און 4 יאנואר 1929 וועלען אנגענומען ווערען איינשרייבונגען אויף פאלגענדע פראפעסיאנעלע לערן-קורסען:

פאר פרויען: 1) וועש-נייעריי, וועש-צושניידעריי און מאדעלירען, 2) מאשין-האפט מיט פאך-צייכנונג, 3) האנט-האפט, אלע מעגליכע טעכניקען, 4) מאניקיר, 5) שטאפעריי, 6) מעכאנישע טרייבען און שפולען, 7) מעכאנישע שפולען צו זאקען און סוויטערס, 8) מעכאנישע קעטלען און אווערלאק-ארבייט.

פאר פרויען און מענער: 9) אנדולאציע און טרעסע-ארבייט, 10) טריקאטאזש-קעטלען, 11) שטרוי-העלמען, 12) מעכאנישע ... 13) ... [illegible]

פריוואטע טאנץ שולע

פון די נייעסטע טענץ

דיפל. לעהרער י. וויינטרויב

נעמט אן איינשרייבונגען אויף איינצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאמפלעטען יעדען טאג פון 10 פריה ביז 10 אוונט

44 קילינסקיעגא 44

2-טער הויף פארטער

די לעקציעס קומען פאר אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון י. וויינטרויב

בעמ. אסיסטענט — רוטינירטער טענצער זשאן-קינג.

קרן קימת לישראל לאדז | זאל פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20

זונטאג, דעם 6/I 4 נאכמ. קומט פאר צוליב דער ערעפנונג פון דער קרייז-קאנפערענץ פון קרן-קימת

א פייערליכע אקאדעמיע

מיט דער בעטייליגונג פון די מיטגלידער פון דער א"י-דעלעגאציע דעם בעקאנטען העבר. דיכטער ה' נתן ביסטריצקי, מיטג. פון ציוג. אקצ.-קאמיטעט ה' א. הארצפעלד הרב דוב הוז פון עפולה און ה' אזרחי בילעטען צו בעקומען אין ביורא פון ק"ק (צעגיעלנ. 4) און אין טאג פון דער אקאדעמיע ביי דער קאסע

■■■ אנאנסירט נאר אין „לאדזער טאגעבלאט" ■■■

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאנא 25 טעלעפאן 26-87

ספעציאל-ארצט פאר הויט- ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזע נעמט אבעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

ן פון 8—10, 12 - 2 און 4—8 אוונט. בעזונדער וואַרטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA

גדאנסקא 28, טעל. 41-46

ספעציאליסט פון ביינער און געלענקע-קראנקהייטען :—: פערקרימונגען פון פליצעס און גלידער. :—:

אייגענע פר. צאוניע

פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען: ווי וואקלדיקען ... פלאטפוס, קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען א. ז. וו.

נעמט אן פון 5—7

Dr. med. A. Mazur

ספעציאל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנקהייטען ווי אויך שטום און שפרעך-פעהלער

האט זיך איבערגעצויגען אויף

וושכאדניא 65

איינגאנג אויך דורך פיעטריק. 46 טעל. 66-01

Dr. Niewiażski

האט זיך איבערגעצויגען

אויף אנדזשעיא 5. טעל. 59-40

נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוונט.

ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל

געשלאסען דעם צוזאמענפאהר פון קאאפעראטיוועז

די אלטע פערוואלטונג און ראט פון רעוויזיאנס־פערבאנד בלייבט ווייטער.

אין 6 חדשים ארום קומט פאר א נייער צוזאמענפאהר

די זיצונג אין דער סילוועסטער־נאכט

וואַרשא. (טעלעפאניש) די עהערגעסטיגע זיצונג פון קאאפעראטיוועז־צוזאמענפאהר האט געדויערט א גאנצע נאכט ביז נעכטען 8 אינדערפרי. די דעבאטע ארום דעם בעריכט פון דער איינפארשונגס־קאמיסיע וועגען די מיסברויכען אין דער באנק איז געווען א זעהר הייסע.

לאנגבארד פון ווילנא ערקלערט, אז ביז נאוועמבער פון 1927 איז אלץ געגאנגען כשורה. ערשט אין נאוועמבער פון דאזיגען יאהר האט מען זיך אנגעשטויסען. אז עס ווערען בעגאנגען מיסברויכען אין עס איז באלד געשאפען געווארען א רעוויזיאנס־קאמיסיע, וואס האט געארבייט ביז פעברואר 1928. די רעוויזיאנס־קאמיסיע האט בעשטעטיגט די חשדים און מ'האט זיך דערוואוסט, אז דער עולם מורמעלט נישט אומזיסט. פיל מיטגלידער פון ראט האבען אבער נישט געוואלט דערלאזען צו אנ'עפענט־[illegible] סקאנדאל און דעריבער זענען פיל [illegible] ערשט שפעטער בעוואוסט געווארען פאר דער ברייטער עפענטליכקייט.

[illegible] פון גראדנא פאלט זעהר [illegible] אז אויף ראסנער'ן, פארוואס ער [illegible] פערשוויגען די מיסברויכען, און [illegible] נישט ארויסגעטרעטען געגען די [illegible].

[illegible] פון ליבנא טרעט זעהר [illegible] ארויס געגען די פיהרער פון דער באנק. ער זאגט, אז אין דער צייט, ווען [illegible] האנדווערקער און קליינהענדלער [illegible] נישט געהאט קיין געלד, האט מען [illegible] דעם „מאמענט" געגעבען א הלואה פון 20 טויזענט זל. און דעם „היינט" 21 טויזענט זל.

אין דער דיסקוסיע בעטייליגען זיך נאך פיפי אנדערע דעלעגאטען און כמעט אלע האבען די זעלבע טענות צו דער לייטונג. די דעבאטע האט געדויערט א גאנצע נאכט.

די בעראטונגען אין דער פערמאנענץ־קאמיסיע

5 פארטאגס איז פארגעקומען א בעראטונג פון דער פערמאנענץ־קאמיסיע. דער פארשטעהער פון „פונדוישען" ד"ר סענאטאר האלט א צוויי־שעה'דיגע רעדע, אין וועלכער ער טרעט זעהר שארף ארויס געגען ראסנער'ן און קריטיקירט בכלל די גאנצע פיהרונג פון דער באנק. צום סוף לייגט ער פאר, אז עס זאל געשאפען ווערען א פאסטען פון א הויפט־דירעקטאר פון דער באנק, וועלכער זאל נישט זיין אפהענגיג פון דער פערוואלטונג און ראט.

די פערמאנענץ־קאמיסיע איז דאן צוגעטרעטען אויסצוארבייטען א רשימה פון קאנדידאטען פאר דער נייער פערוואלטונג און ראט. דא האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז קיין שום גרופע וויל זיך נישט בעטייליגען דער נייער פערוואלטונג פון רעוויזיאנס־פערבאנד און וועלען זיך אויך נישט בעטייליגען אין די וואהלען. די זיצונג ווערט דאן איבערגעריסען און עס קומען פאר בעראטונגען פון די בעזונדערע גרופירונגען און עס ווערען געפיהרט אונטערהאנדלונגען. וועלכע האבען אבער נישט געברענגט צו קיין שום רעזולטאט.

נאך 7 האט זיך די בעראטונג פון דער פערמאנענץ־קאמיסיע געענדיגט מיט גארנישט. קיין קאנדידאטען־רשימה איז נישט געווארען צונויפגעשטעלט.

די שלום־זיצונג

נעכטען 8 פריה האט זיך אנגעהויבען די שלום־זיצונג. די לאגע איז געווען אונערטרעגליך און מ'האט געזוכט אן'אויסוועג. יעדער האט געפיהלט די פעראנטווארטליכקייט פון מאמענט. ענדליך איז מען צוגעקומען זיך דורכנעקומען אויף אזא אופן: אזוי ווי קיין קאנדידאטען־ליסטעס זענען נישט ארייגעטראגען געווארען זאל ווייטער בלייבען די אלטע פערוואלטונג און ראט, נאר עס זאל צו זיי צוגעוועהלט ווערען א קאמיסיע פון 5, וועלכע וועט מיט זיך פארשטעלען דאס פרעזידיום פון ראט.

אין דער קאמיסיע זענען ארין: שאלום פון ווילנא, פינקעלקרויט, רעכ. ווישליצקי און אונזש. קאבאצקי פון ווארשא, ד"ר זילבערשיין פון לעמבערג.

די קאמיסיע פון 5 צוזאמען מיט דער בוי־אנצטוגער פערוואלטונג וועלען האבען די אויפגאבע צו סאנירען די פערהעלטנישען און פערבאנד, פארברייטען די ענדערונגען פון סטאטוט און צונויפרופען א נייעם צוזאמענפאהר אין 6 חדשים ארום.

עס איז אויך בעשלאסען געווארען ארויסצולאזען א נייע עמיסיע פאר דער באנק.

נאכדעם ווי דער צוזאמענפאהר האט אנגענומען דעם בודזשעט און אויסגעדריקט צוטרוי דער אלטער פערוואלטונג און ארום 10 פארמיטאג געשלאסען געווארען דער צוזאמענפאהר.

מיט די ערשטע שוואלבען

קומט קיין לאדז א סוחרים־דעלעגאציע פון דרום־אמעריקא

(§) פון די לאדזער אינדוסטריע־קרייזען מעלט מען אונז מיט, אז אין אנהויב פרילינג קומט אראפ קיין לאדז א דעלעגאציע פון די דרום־אמעריקאנישע סוחרים. די דעלעגאציע וועט זיך דא בעקענען מיט'ן לאדזער טעקסטיל־מארק.

אפגעשאפט די נאכט־ארבייט

אין די לאדזער פאבריקען

(§) פון נעכטען, דעם 1. יאנואר אן איז אפגעשטעלט געווארען די נאכט־ארבייט אין אלע לאדזער פאבריקען. די ארבייטס־אונספעקטארען וועלען שוין מעהר נישט ארויסגעבען קיין ערלויבנישען צו ארבייטען ביינאכט, און פון היינט אן ווערט דערנבער אפגעשאפט די דריטע זמיאנע אין די פאבריקען.

דער וועלט־צוזאמענפאהר פון „ברית טרומפעלדאר" אין ווארשא

וואַרשא. (טעלעפאניש) נעכטען האט זיך אין ווארשא געעפענט דער צוזאמענפאהר פון ברית טרומפעלדאר. עס זענען אנוועזענד 250 דעלעגאטען פון 105 שטעט אין פוילען און א גרויסע צאהל דעלעגאטען און געסט פון אויסלאנד.

נאך די בעגריסונגען האט גענומען דאס ווארט וול. זשאבאטינסקי, וועלכער האט געהאלטען א לענגערע רעדע, וואס האט בעגייסטערט די דעלעגאטען.

זשאבאטינסקי האט צוו. אנד. געזאגט, אז די פירטע עליה איז געווען זעהר נוצליך פאר'ן אויפבוי פון ארץ־ישראל. פיל ווייסען דאס נישט, אבער די אויסשטעלונג, וואס וועט פארקומען פסח אין תל־אביב וועט אלעמען איבערצייגען אין דער ריכטיגקייט פון דער בעהויפטונג.

ארץ־ישראל — זאגט ווייטער זשאבאטינסקי — מוז האבען מענשען מיט שטארקע מוסקולען. מען ווארפט אונז פאר, אז מיר זענען מיליטאריסטען. דאס איז נישט אמת. אבער אין אנ'עת־צרה מוז מען זיין פארנגעברייט צו א מאבילויזאציע.

די דעלעגאטען האבען זשאבאטינסקי'ן געמאכט שטורמישע אוואציעס.

רעפרעסיעס געגען דער אפאזיציע אין סאוו.־רוסלאנד

בערלין (ספּ.) דער ארגאן פון די לינקע קאמוניסטען אין דייטשלאנד „פאלקסווילע" מעלדעט פון מאסקווע, אז סטאלין בענוצט זיך ווייטער מיט די שארפע רעפרעסיווע מיטלען געגען דער אפאזיציע.

די לעצטע טעג זענען ארעסטירט געווארען 300 קאמוניסטען, וועלכע מ'איז חושד אין סימפאטיעס צו טראצקי'ן.

רעגירונגס־קריזיס אין פראנקרייך ליקווידירט

פאריז (ספּ.) נאכדעם ווי עס איז אנגענומען געווארען דער גאנצער בודזשעט פון 1929 מיט דער הוספה פון די דעפוטאטען־דיעטעס, איז דער רעגירונגס־קריזיס ענדליך ליקווידירט געווארען. אין די נאהענסטע טעג וועט פארקומען אונטערן פארזיץ פון פרעז. זומערג א זיצונג, וועלכע וועט האבען די אויפגאבע ענדגילטיג צו ערלעדיגען די פארמעלע פערשידענהייטען, וואס האבען געהערט צום פינאנץ־מיניסטער און פואנקארע'ן.

די גריפע אין אמעריקא

וואשינגטאן (א. וו.) אין משך פון דער לעצטער וואך זענען אין 18 גרעסערע שטעט אין אמעריקא געשטארבען 2000 מענשען אויף גריפע.

קאמוניסטישע אטענטאטען אויפ'ן גריכישען פלאט

אטען. (ספּ.) די קאמוניסטישע מאס ראזען אין גריכענלאנד האבען געוואלט דערטרונקען אנ'אונטערוואסער־שיפעל פון גריכישען פלאט. דער אטענטאט האט זיך אבער נישט איינגעגעבען. דאס אונטערוואסער־שיפעל איז נאר בלויז בעשעדיגט געווארען א ביסעל. דער צווייטער אטענטאט, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אויפ'ן אונטערוואסער־שיפעל „לאמבראַ קאטראַנים" האט זיך אויך נישט [illegible] אייננעמען. זעהר פיל מאטראזען זענען ארעסטירט געווארען.

די גריכישע רעגירונג האט בדעה צו שליסען אלע קאמוניסטישע ארגאניזאציעס אין לאנד.

אטען. (ספּ.) דער גריכישער פלאט־מיניסטער האט פערעפענטליכט א קאמוניקאט, אין וועלכען ער לייקענט די עקזיסטענץ פון א קאמוניסטישער פערשווערונג אין גריכישען פלאט.

גרויזאמע מלחמה צווישען צוויי אראבישע שבטים

ביי דער גרעניץ פון טבר־הירדן

לאנדאן. (א.וו.) פון אמאן מעלדעט מען, אז אויף דער גרעניץ פון עבר הירדן זענען די וואהאבימען באפאלען דעם גאמאדען־שבט אטואלים. אלע מאנסבילען זענען אויסגעשאכטען געווארען.

דער שייך איבן יאמאז, אנ'אנפיהרער פון דעם שבט יאגט איצט נאך די וואהאבימען. מען רעכט זיך אויף זעהר פערביטערטע קאמפען.

גרויסע פארבערייטונגען צום בזוך פון דער ארץ־ישראל־דעלעגאציע פון „קרן־קימת" אין לאדז.

עס ווערען געמאכט ווייטערע פארבערייטונגען צום בעזוך פון דער ארץ־ישראל־דעלעגאציע פון „קרן־קימת" אין אונזער שטאט.

דעם פערגאנגענעם זונטאג איז פארגעקומען א בעראטונג פון די פארשטעהער פון די ציוניסטישע יוגענד־ארגאניזאציעס, אויף וועלכע עס זענען ארומגערעדט געווארען די פערשידענע פראגען אין צוזאמענהאנג מיט'ן בעזוך פון דער דעלעגאציע.

צווישען אנדערעס איז בעשלאסען געווארען צו פראקלאמירען פון דעם קומענדיגען זונטאג אן א גרויסע אקציע פון פערטיילען נייע 3000 קק"ל־פושקעס צווישען די יודישע איינוואוינער פון אונזער שטאט.

די פארשטעהער פון די יוגענד־ארגאניזאציעס האבען זיך פערפליכטעט צו דעם צוועק צו שטעלען אין רשות פון קק"ל אלע מיטגלידער פון זייערע ארגאניזאציעס, וועלכע וועלען זיך פערנעהמען מיט דער פושקע־אקציע.

די ארץ־ישראל־דעלעגאציע קומט קיין לאדז זונטאג, דעם 6. ה. ח. זי בעשטעהט פון בעקאנטען העברעאישען דיכטער. מחבר פון פאפולערען ווערק „ימים ולילות", ה' נתן ביסטריצקי. דער פאפולערער ארבייטער־טוער און מיטגליד פון גרויסען אקציאנס־קאמיטעט ה' א. הארצפעלד, הרב רב קיק פון עפולה און ה' פ. אזרחי.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן בעזוך פון דער דעלעגאציע וועט זונטאג, 4 א זייגער נאכמיטאג פארקומען אין פילהארמאניע זאל א פייערליכער קבלת־פנים לכבוד די חשובע געסט, וועלכע וועלען ארויסטרעטען מיט רעדעס וועגען דער נייער תקיפה פון דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל, גלייכצייטיג וועט אויך פארקימען זונטאג און מאנטאג א גרויסע קאנפערענץ פון די קרן־קימת־עסקנים פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע.

אויסער דעם וועט אין משך פון די קומענדע וואך פארקומען א רייה פערזאמלונגען פון אלע ציוניסטישע גרופירונגען, יוגענד־ארגאניזאציעס, שול־יוגענד, ציוניסטישער פרויען־פערבאנד „וו. י. ז. א." א. א.

פאר דער צייט וואס די ארץ־ישראל־דעלעגאציע וועט וויילען אין אונזער שטאט, איז פראקלאמירט געווארען אנ'אקציע פאר איינשרייבונגען אין גאלדענעם בוך און פון פערטיילען נייע קרן־קימת־פושקעס, וועלכע וועט ווערען אדורכגעפיהרט דורך די נאציאנאלע יודישע יוגענד.

שוידערליכער טויט פון א לאדזער יונגערמאן אין אנדזשעיעוו

ער איז געפינען געווארען א צושניטענער אין צוויי'ען אויף דער באהן־ליניע

(ג) אויף דער באהן־סטאציע אין אנדזשעיעוו האט נעכטען פאסירט א טרויעריגער פאל, וואס האט געקאסט דאס לעבען פון א יונגען יודישען יונגען מאן פון לאדז.

מאיר לייב רייך, פון קאנסטאנטינער 44, איז געווען אין געשעפטליכע אנגעלעגענהייטען אין א דארף הינטער אנדזשעיעוו. ווייזט אויס, אז שוין צוריקקעהרענדיג פון דארף צו דער באהן, איז ביים רייך'ן פארגעקומען דאס שרעקליכע אומגליק. די באהן איז מיט אומפאסט אנגעקומען צו דער סטאציע. בעת דער יונגערמאן האט זיך גראד געפינען אויף די שינעס.

דער קרבן האט צומאל נישט קיין געווארען געמערקט, געפינענדיג זיך אונטער די רעדער פון דעם צוג. ערשט דער „דרוזשניק", וואס וואוינט אקוראט אויף דעם ארט, דורך וועלכען רייך האט געוואלט דורכגעהן, האט בעמערקט נאהנט פון זיין פענסטער ליגען דעם אונטערשניטענעם מיל קערפער פון א צעשניטענעם מאנסביל, פון וועלכען עס האט נאך גערונען פריש בלוט. דער אויבערשטער טייל פון קרבן איז געלעגען אויף דער צווייטער זייט שינעס.

דער סטאציע־נאטשעלניק האט אלאר מירט די פאליציי און אויך מיטגעטיילט וועגען דעם דער דירעקציע פון דער לאדזער פאבריקס־באהן.

פון לאדז זענען היינט ארויסגעפאהרען פארשטעהער פון דער אויספארשונגס־מאכט. „חסד של אמת" האט ארויסגעשיקט קיין אנדזשעיעוו אוהרע צוויי פאר שטעהער.

ווען די אויספארשונגס־מאכט איז אהין אנגעקומען, איז דער צושניטענער קערפער פון דעם יונגענמאן, ווערענדיג נאך נישט געוועזען בעזוכט, שוין געלעגען אונטער פאליציי־אישער אויפזיכט אין א צימערל פון דער ארטיגער באהן־סטאציע.

אין די מלבושים פון טראגיש־אומגעקומענעם האט מען געפינען דאקומענטען אויפ'ן נאמען פון מאיר לייב רייך פון לאדז, קאנסטאנטינער 44. ער איז אלט געווען 20 יאהר.

חוי די שכנים פון קאנסטאנטינער 44 גיבען איבער, האט דער אומגעקומענער לאנג זיך ארומגעטראגען מיט'ן געדאנק וועגען זעלבסטמארד. מען איז זיך רעריבער משער, אז צוליב דעם איז ער ספעציעל ארויסגעפאהרען קיין אנדזשעיעוו, און דארט געמאכט א סוף מיט זיין לעבען.

געכאפט צוויי יודישע באנדיטען

וואס האבען זיך בעטייליגט אין די באנדיטען־אנפאלען אין קאנסטאנטין און אלעקסאנדער

חוי מיר האבען שוין געמאלדען אין נעכטיגען „לאדזער טאגעבלאט", זענען ארעסטירט געווארען עטליכע חברה־לייט פון דער באנדע, וואס האט אויסגעפיהרט דעם באנדיטען־אנפאל אויף דער וואוינונג פון מרדכי קאלניעזש אין קאנסטאנטין און אויף וואלקאוויטש'ן אין אלעקסאנדער.

די לאדזער פאליציי איז איצט געפאלען אויף די שפורען פון נאך א רייה פערשוינען, וואס האבען זיך בעטייליגט אין די אנפאלען. איינער פון זיי איז שוין עהערגעכטען ארעסטירט געווארען. דאס איז א געוויסער יודעל זינגעלבערג פון אלעקסאנדער. ווען דער דאזיגער חברה־מאן איז גענומען געווארען אויפ'ן פערהער, איז מען דערגאנגען, אז א געוויסער 22־יעהריגער שמואל לאכמאן, א זאהען־מאכער פון אלעקסאנדער האט צוגעשטעלט געוועהר פאר דער באנדע־מען־באנדע.

עהערגעכטען 4 פארטאגס האט די פאליציי געמאכט א רעוויזיע אין זיין וואוינונג און איהם ארעסטירט. ביי דער אויספארשונג האט לאכמאן מודה געווען, אז ער האט זיך בעטייליגט אין דעם באנדיטען־אנפאל אין אלעקסאנדער און אז ער האט צוגעשטעלט געוועהר פאר דער באנדע. ער האט זיך אויך מודה געווען, אז ער צוזאמען מיט יודעל זילבערבערג האט אויסגעפיהרט א רייהע גנבות אין אלעקסאנדער.

אין צוזאמענהאנג מיט לאכמאנ'ס ארעסט, איז די פאליציי געפאלען אויף די שפורען פון נאך אנדערע פערשוינען, וואס געהערען צו דער באנדע. אבער צוליב פערשטענדליכע טעמים קען מען נאך איצט זייערע נעמען נישט אויסגעבען. די אויספארשונג איז אין פולען גאנג און מען דארף זיך ריכטען, אז גאר בקרוב וועט שוין די גאנצע באנדע, וואס האט אנגעווארפען אזא מורא און לאדזער פאוויאט, זיך געפינען אונטער'ן שלאס.

דער וואוקס פון דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג

אין ליכט פון דער טעטיגקייט פון דער ראבינאט־קאנצעלאריע.

(ג) נייע־יאהר 1929. די ראבינאט־קאנצעלאריע האט געשלאסען דעם „בילאנס" פון איהר טעטיגקייט פארן פערגאנגענעם יאהר.

עס שטעלט זיך ארויס, אז אין יאהר 1928 זענען געבוירען געווארען 3397 יודישע קינדער, עס זענען פארגעקומען 1401 חתונות, נישט געדאכט זאל עס זיין — 2030 לויות, 28 גטין, 18 אפטריניגע האבען ווידערגעקעהרט צום יודענטום.

דאגעגען אין 1927 זענען אין לאדז געווען 8175 יודישע געבורטען, 1236 חתונות, 1167 לויות, 22 גטין, 15 אפטריניגע זענען צוריקגעקומען צום יודענטום

עס איז אלזא, צווישען, אז אין 1928 זענען די צאהל חתונות און געבורטען געוואקסען (כן ירבו!) די צאהל לויות און גט'ן, דאגעגען איז געפאלען.

נו, זאל זשע זיין שמחות ביי יודען!

* * *

(ג) נעכטען אוונט האט דער ראבינאט ביי א גלעזעל טיי זיך געזעגענט מיט זיין סעקרעטאר ה' בענעט וועלכער איז 6 יאהר געווען טעטיג אין דער ראבינאט־קאנצעלאריע צו דער בעסטער צופרידענקייט פון ראבינאט און ציוויל־שטאנד־אמט. ה' בענעט איז איצט אריבער אין דער קהלה־קאנצעלאריע ראבינאט־סעקרעטאר איז פון היינט אן ה' רפאל פיינער

לאדזשער טאגעבלאט

ד"ר רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד.
גיט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :אדרעס
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

וואס מ'האט אין פוילען צו ערווארטען פון נייעם יאהר?

די פוילישע פרעסע ווענדט פערגאנגענעם און קומענדיגע יאהר.— „ראבאטניק" פאדערט צו לעזען דאס נאציאנאליטעטען-פראבלעם. — „גאזעטא ווארשאווסקא" שרעקט מיט א מלחמה

די גאנצע פוילישע פרעסע האט לכבוד ניי-יאהר אפגעדרוקט לענגערע יאהר-איבערזיכטען, סך-הכל'ס פון פאליטישע, עקאנאמישע און געזעלשאפטליכע לעבען פון פערגאנגענעם יאהר און ווענען די אויפגאבען, האפנונגען און ערווארטונגען פון נייעם יאהר.

זעלבסטפערשטענדליך, אז יעדע צייטונג מאלט אנדערע אפשאצונגען און קומט במילא צו אנדערע אויספיהרען וועגען די אויפגאבען פון נייעם יאהר.

דער „ראבאטניק", למשל, וועלכער ברענגט זיין יאהר-איבערזיכט אויספיהרליך די אינערליכע פאליטישע לאגע, קומט צו אזא מסקנה וועגען די אויפגאבען פון יאהר 1929:

„מיר וועלען אנשטרענגען אונזערע כוחות, אז עס זאל הערשען אין פוילען די פארלאמענטארישע דעמאקראטיע. דאס ארבייטענדיגע פוילען מוז אויסאיבען אזא השפעה אויף דער מלוכה אז זי זאל קאנען זיין פעראנטווארטליך פאר בירגער.

דאס לעזען דאס נאציאנאליטעטען-פראבלעם פאדערט א געוואלדיגע אנשטרענגונג און רופט ארויס גרויסע שוועריגקייטען. מיר געבען זיך אפ דערפון א קלארען דין וחשבון. אבער דער איצטיגער מצב — דאס אפשלעפען פון כסדר צו מארגען און דאס אפווארטען, נישט ווסענדיג אויף וואס — איז טויזענד מאל ערגער. ב.ב.ס. האט די אויפגאבע צו שטעלען אויף דער טאגעס-ארדנונג דאס אוקראאינישע, ווייס-רוסישע, דייטשע און יודישע פראבלעם אין פוילען; מיר וואלטען וועלען געפינען מיטלען, וואס זאלען בעריכטיגען די לעזונג פון די פראבלעמען, צוזאמען מיט די פארשטייער פון די דאזיגע נאציאנאליטעטען."

א חוץ דעם „ראבאטניק" דערמאנט קיין איין צייטונג וועגען נאציאנאליטעטען-פראבלעם, ווי עס וואלט די פראגע בכלל אין פוילען נישט עקזיסטירט. וועגען אלעם רעדט מען און די יאהר-איבערזיכטען, וועגען דער אינטער-נאציאנאלער פאליטישער לאגע, וועגען יעדען ווילטונגען און וועניגער ווילטונגען עקאנאמישען און פאליטישען פראבלעם אין פוילען, נאר וועגען די מינדערהייטען וואס בילדען 40 פראצענט פון דער פוילישער מלוכה, האט מען קיין איין ווארט נישט צו זאגען. עס בעווייזט, אז אויף דעם געביט האט זיך דאס איין נאך נישט א רוהר געטאן. „מ'שלאפט אף דעם ענין פון טאג צו טאג", ווי עס בעצייכנט דער „ראבאטניק".

דער „גלאס פראוודי" שטעלט זיך בעזונדערס אפ אויף דעם „קאמף מיט דער פארטייאישקייט", וועלכע עס האט געפיהרט די אנהענגער פון רעגירונגס-בלאק, און וועלכער געהט מיט ערפאלג, לויט דער מיינונג פון סטפשישעווסקי'ן.

„אונזער פראגראם וועגען קאמף מיט דער פארטייאישקייט איז אין א גרויסער מאס שוין געווארען אויסגעפיהרט און ער וועט ווערען אדורכגעפיהרט קאנסעקווענט ביז'ן סוף. דאס בעפרייען דאס ווירטשאפטליכע לעבען פון דער אפהענגיגקייט פון די פאליטישע פארטייען-אינטערעסען, איז געווען און איז נאך ווייטער דער הויפט-בעדינג פאר דער עקאנאמישער געזונד-מאכונג פון לאנד. און דער צייט, ווען און דער גאנצער וועלט איז די פאליטיק א פונקציע פון דער עקאנאמיק, האט זיך נישט געקאנט האלטען דער פוילישער לאי-יוצלח, וואו די עקאנאמיק איז א פונקציע פון דער פאליטיק".

קריטיקירענדיג פון איין זייט די פ.פ.ס. און פון דער צווייטער די „ענדעקעס, זאגט דער „גלאס פראוודי":

„מיר זיינען ארויסגעטרעטען און מאי אין קאמף פאר דער פערטיידיגונג פון דער דעמאקראטיע. די הארמאטען אויף די ווארשאווער גאסען האבען פערטיידיגט פוילען און די אינטערעסען פון פאלק, אויף וועלכען פוילען שטעהט און אויף וועלכען זי קאן שטעהן זיכער. דאס פאלק איז בעפרייט — די דעמאקראטיע איז געראטעוועט".

אבי דער „ראבאטניק" און דער גאנצער לינקער פליגעל שרייען, אז די דעמאקראטיע איז אין געפאהר.

ביי סטפשישעווסקי'ן איז די לאגע און פוילען גלענצענד און מיר געהען פון נצחון צו נצחון.

די „גאזעטא ווארשאווסקא" איז נישט אין אט דער מיינונג. בעזונדערס שרעקט זיך דער ענדעקישער ארגאן פאר דער עוואקואציע פון רהיין-געביט. אויב דייטשלאנד, זאגט די „גאזעטא ווארשאווסקא", וועט נישט געבען קיין אנדערע גאראנטיעס אנשטאט די אקופירטע געביטען, וועלכע וועלען בעפרייט ווערען. דאן וועט זי זיך קודם-כל ווענדען צו פוילען. זי וועט פערלאנגען א רעוויזיע פון די פויליש-דייטשע גרענעצען און היות, ווי פוילען קאן דאך גוט בכלל צולאזען אפילו צו קיין דיסקוסיע וועגען דער פראגע, דאן איז א מלחמה אונפערמיידליך.

אזוי זעהען די סאנאטארען דאס נייע יאהר און הערשען פארבען, די ענדעקעס אין שווארצע און די פ.פ.ס. גרייטען זיך צו [illegible]ן קאמף...

קר.

וואס אייראפא האט דערגרייכט די לעצטע 10 יאהר פון שלום

דער ענגלישער עקס-פרעמיער לאיד זשארזש דערקלערט, אז פון דעם גרויסען בלוט פון דער מלחמה זענען ארויסגעקומען א סך גוטע זאכען.— די עמאנסיפאציע פון די פרויען און די פערבעסערונג פון דער עקאנאמישער און פאליטישער לאגע פון די ארבייטער, וועלכע זענען איצט די שטארקסטע מאכט אין ענגלאנד. — די צוקונפט פון אייראפא איז אפהענגיג פונ'ם דערפאלג פון דער פעלקער ליגע

(ענדע).

די צוקונפט איז אפהענגיג פון דעם גוטען ווילען פון די פעלקער.

געפינט זיך די מענשהייט אין א בעסערע, אדער ערגערער פאזיציע צוליב דער מלחמה?

עס איז נאך דערווייל צו פריה צו ענטפערען אויף אט דער פראגע מיט פולער זיכערקייט. אויב דער פעלקער-ליגע וועט געלונגען צו אימפאנירען מיט איהר אויטאריטעט אלס העכסטער טריבונאל אין אלע אינטערנאציאנאלע קאנפליקטען, קליינע חי גרויסע, און די פערטיידיגונג פון דעם כבוד און אינטערעסען פון די פעלקער וועט אונטערגעווארפען ווערען צו דעם משפט פון די ענטשיידונגען פון דער ליגע און נישט דער ברוטאלער קראפט, — דאן האט די מענשהייט געוואונען עפעס, פארוואס עס האט געלוינט צו פערגיסען טייכען בלוט און פערניכטען אזוי פיל וויקטימער.

אבער ווען מען ווארפט א בליק אויף דער סטאטיסטיק פון דער בעוואפנונג אין אייראפאן, אזיע און אמעריקא, מוז אפילו דער גרעסטער אפטימיסט אנערקענען, אז די ברוטאלע קראפט איז דערווייל דער ענטשיידענדער ריכטער צווישען די נאציאנען.

וואס קען מען זאגען וועגען דעם קעלאג'שען אנטי-מלחמה-טראקטאט?

מיר וועט קענען האבען צוטרוי צו דעם גרויסען דאקומענט, ווען מיר וועלען הערען, אז די האמער'ס קאנסטרואירען נישט, נאר צעשטערען די קריגער-שיפען, אונט רהאסער-שיפען און די שווערע קאנאנען.

עס האלט אן דער קאמף צווישען די, וואס זוכען די זיכערקייט אין דער ארגאניזירטער געוואלד-מאכט, און די, וואס האפען אויף דער מאכט פון גערעכטיגקייט.

ווער פון זיי וועט געווינען דעם קאמף? דאס קען איך נישט זאגען. דערווייל איז נישט פערזיכערט דער נצחון פון קיינעם פון די צוויי שטרייטענדע צדדים; אבער דאס שווערד האלט נאך אלץ אן זיין מאכט.

ווער האט געוואונען פון קריג?

עס זענען דא אין דער מענשליכער געזעלשאפט צוויי קלאסען, וואס האבען געוואונען בעדייטענדע פראפיטען פון קריג: דאס זענען די ארבייטער און די פרויען. פאר די לעצטע איז די מלחמה געווען א קאמף פאר עמאנסיפאציע, אזוי אין מזרח, אזוי אין מערב. די מלחמה האט פאר זיי געשאפען די געלעגענהייט צו דערהויבען זייער ווירטשאפטליכען און פאליטישען מצב. דאס וואהל-רעכט, וואס איז געגעבען געווארען אין פיל דעמאקראטישע לענדער, איז נישט מעהר ווי אנ'אויסערליכער אויסדרוק פון זייער געשלעכט-עמאנסיפאציע. עס איז נישטא דער מינדסטער ספק אין דעם, אז די פרויען האבען געוואונען פונ'ם קריג אויף דעם דירעקסטען אופן מעהר ווי פון יעדוועדער אנדער פאסירונג אין דער מענשליכער געשיכטע.

און וואס איז שייך דעם ארבייטער-קלאס, האט ער אויך פערבעסערט זיין מצב און זיין פאזיציע. נאך נאפאלעאנ'ס מלחמות האבען די ארבייטער געהאט א לאנגען פעריאד, ווען זייער מצב איז געווען ביז גאר שלעכט. אין גרויס-בריטאניען זענען זייערע שכירות געפאלען ביז'ן קלענסטען מינימום, די וואוינונגס-בעדינגונגען אין די ארבייטער-קווארטאלען זענען געווען שרעקליכע, זייער ארבייטס-צייט איז געווען אזוי שלעכט, ווי ביי די פלאנטאציע-שקלאפען און זייערע קינדער פון 7-יעהריגען עלטער האבען געארבייט צו 15 שעה און זיך שלעכט געשפייזט. בלייבען אהן ארבייט, האט געהייסען בלייבען אהן ברויט. אומעטום זענען אויסגעבראכען אויפשטאנדען צוליב הונגער, און די דאזיגע אויפשטאנדען זענען דערשטיקט געווארען מיט דער אומברחמנות'דיגסטער ברוטאליטעט.

אין קיין שום אנדער פעריאד האט די ארבייטערשאפט מיט איהרע פרויען און קינדער נישט דורכגעמאכט אזא שרעקליכען פעריאד, ווי אין די ערשטע יאהרען פון 19-טען יאהרהונדערט.

נאך דער איצטיגער מלחמה האבען די ארבייטער דערגרייכט די פערקלענערונג פון דער ארבייטס-צייט, זייער פאזיציע האט זיך דערהויבען, זייערע שכירות האט געשטיגען און זייערע וואוינונגס-בעדינגונגען האבען זיך געבעסערט.

עס זענען אויך אנגענומען געווארען מיטלען, כדי צו בעשיצען זיי פון דעם ערגסטען בייז — פון דער ארבייטסלאזיגקייט. די מלחמה זארגט אויך פאר

דער פיזישער און מאראלישער ערציהונג פון די ארבייטער-קינדער.

פון פאליטישען שטאנדפונקט, בילדען די ארבייטער די קרעפטיגסטע מאכט, ווי דאס איז נישט געווען אין קיין שום לאנד און אין קיין שום אנדער פעריאד.

גיט די הונגעריגע ברויט!...

(אויפרוף פון בעסאראבער יודען)

פון פראוויזארישען צענטראל-קאמיטעט צו העלפען די הונגעריגע יודען אין בעסאראביען בעקומען מיר צוגעשיקט דעם פאלגענדען אויפרוף:

פריש זענען נאך די וואונדען פון יענעם שרעקליכען הונגער, וועלכער איז פארגעקומען מיט צוויי יאהר צוריק אין צפון-בעסאראביע, יעדער געדענקט נאך דעם וועה-געשריי פון די יודישע שטעטלעך און קאלאניעס אין דער געגענד, וואס האבען געליטען פון דער שלעכטער גערעטעניש.

און איצט, היי-יאהר, האט דער זעלבער אומגליק געטראפען נאך א גרעסערע טייל פון אונזער געגענד. אין גאנצען דרום היי אין א טייל פון מיטעל-בעסאראביע, זענען די פעלדער אינגאנצען פערברענט געווארען. ערטערווייז זענען אפילו די זוימען, וואס זענען אריינגעלעגט געווארען אין באדען פערלוירען געגאנגען. טויזענטער משפחות זענען געבליבען אהן א שטיקעל ברויט. גרויס איז דער קריזיס פון היי-יאהר. דער בעל-מלאכה זיצט אהן ארבייט. דער קרעמער—אהן פדיון. כוחרים זיינען איבער-געקומען אויף כפר-לחם. עס הינגערן איצט גאנצע שטעט. עס געהען אויס פאר הינגער טויזענדער יודישע משפחות. עס זיצען פערשלאסען בעלי-בתים — יורדים אין די היזער, דערגעהן פאר א שטיקעל ברויט און האבען עס נישט.

פון דער גאנצער סביבה ארום, פון צעהנדליגער שטעט און דרום און מיטעל-בעסאראביען קומען אן טאג אויף טאג הארצרייסענדע בריף פון געזעלשאפטליכע עסקנים, וואס בעטען הילף פאר די הונגער-לייטענדע פון זייערע שטעט. איין קלאג ביי אלע: מענשען שטארבען פון הונגער און קעלט. קינדער פאלען וואשות אין די שולען פאר הונגער. קראנקע האבען נישט קיין רעצעפט. א יאמער טראגט זיך פון העכער העלפט בעסאראביע, א יאמער פון טויזענטער יודישע משפחות, וואס שרעקען אויס די האנד נאך הילף.

ווענדענדיג זיך אפרופען אויף דער גרויסער און שרעקליכער נויט; וועלענדיג קומען צו הילף, כאטש טיילווייז, די אלע, וואס זענען איבערגעקומען אויף כפר-לחם, האט זיך אין קעשענעוו געגרינדעט א צענטראל-קאמיטעט צו העלפען די הונגער-לייטענדע.

דער דאזיגער קאמיטעט, אין וועלכען ס'געהען אריין די אנגעזעהענסטע געזעלשאפטליכע טוער און פארשטעהער פון פערשידענע אינסטיטוציעס, ווענדעט זיך מיט א רוף צו אלע יודען פון בעסאראביע, פון אלט-רומעניע, פון בוקאווינע און טראנסילוואניען, צו יעדען איינעם. ביי ח"ו מען עס איז נאך נישט אויסגעלאשען געווארען קיין פונק פון קיין יודען, צו אלע ווייטע און נאהענטע ברידער—אנטייל צו נעמען אין דער הילפס-אקציע לטובת די הונגער-לייטענדע.

יעדער יוד מוז רעכענען פאר זיין היילינגען חוב זיך צו בעטייליגען אין דער הילף צו ראטעווען הונגעריגע נפשות פון טויט.

יעדער איינציגער, דער רייכער, דער ארימער מוז מיטהעלפען, ווי פיל ער קען.

ס'זענען נויטיג גרויסע מיטלען. דער אומגליק פון הונגער איז גרויס. די הילף מוז קומען גלייך און טאר שוין מעהר נישט פערשפעטיגען.

רופט אייך אפ יונג און אלט!
דערהערט דעם יאמער פון דעם לייד נענדען, וואס טראגט זיך צו אייערע אויערן!

גיט יעדערער וויפיל ער קען!
גיט דעם קראנקען א רפואה!
גיט דעם הונגעריגען ברויט!

פרעזידענט—נ. מ. רויטמאן, דירעקטאר פון יודישען קאאפעראטיווען-פערבאנד און קאמיסאר פון קרן-קימת אין בעסאראביען.

וויצע-פרעזידענט: אינזש. א. זילבערמאן, וויצע-פרימאר פון קעשענעווער פרימאריע. ד"ר א. יאקיר, פרעזידענט פון „אזע" אין בעסאראביען.

סעקרעטארען: אדוו. י. פאיס. וויצע-פרעזידענט פון יודישען קאאפעראטיוו. פארב. אין בעסאראביע; ז. ראזענטאל, רעדאקטאר פון דער טעגליכער צייטונג „אונזער צייט"; ש. וויסמאן, דירעקטאר פון פרימאר-שול.

—=0=—

קופאן 1 א

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער פאזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
נייטיג היינט מיטוואך,
דעם 2. יאנואר פון 8—9 אוו.

א אייניקעל פון א יודען ווערט קייזער אין אונגארן?

די אנטיסעמיטען אין אונגארן ווילען דווקא אנ'ענגלישען לארד, א יודען, פאר א קעניג.— דער קאנדידאט אויפ'ן טראן „פיינערט" זיך דערווייל אויס מיט מאכען פאגראמען.

(א בריף פון בודאפעסט) — פון מאסהות

די אנטיסעמיטישע פערפאלגונגען אין אונגארן געגען יודען און יודישע סטודענטען נעהמען איצט אן דעם כאראקטער פון פאגראמען. דאס איז נאך נישט אלעס. אין טומעל פערגעסט מען דערווייל נישט אפצורעכענען זיך מיט די ארבייטער, איבערהויפט מיט די סאציאליסטישע פיהרער. עס ווערען אויך טאגטעגליך אהן א פארוואס ארעסטירט מאסען סאציאליסטען און ארבייטער-פיהרער, וועמען מען פערפייניגט אין די טורמעס. ווען עס האנדעלט זיך וועגען פאגראמען, איז די רעגירונג געוועהנליך „מהכלאן" געגען די אונפעראנטווארטליכע אנטיסעמיטישע עלעמענטען, כאטש די דאזיגע אונפעראנטווארטליכע עלעמענטען בעשטעהען נישט פון גאסען-המון, נאר פון געבילדעטע „קולטור-טרעגער", פון אוניווערזיטעטס-פראפעסארען, אקאדעמיקער און סטודענטען.

אלע ווייסען, אז ווען די רעגירונג וואלט געהאט ברעה צו שיצען די יודען, וואלט זי דאס געקענט טון זעהר לייכט. אבער די רעאקציאנערע רעגירונג פון אדמיראל הארטי אין דעם מיניסטער-פרעזידענט גראף בעטלען קוקט דורך די פינגער אויף די אנטיסעמיטישע אויסברוכען.

איצט וויל די רעגירונג נעפליך אוועקזעצען א קעניג אויפ'ן אונגארישען טראן.

אונגארן איז אויך אצינד א קעניגרייך אבער אהן א קעניג. דער יעצטיגער הערשער פון אונגארן ניקאלאס פאן הארטי איז לויט דעם געזעץ בלויז דער הויפט-פערוואלטער פון דער מלוכה, ביז עס וועט אויפ'ן טראן ארויפגעזעצט ווערען א קעניג.

ווער זאל אבער זיין דער קעניג?

דער געזעצליכער יורש פונ'ם אונגארישען טראן איז קעניג אטטא האבסבורג, דער עלטסטער זיהן פון פערשטארבענעם קייזער קארל. פרינץ אטטא, וועלכער איז היינט א בחור'ל פון א יאה"ר 16, לעבט מיט זיין מוטער, די געוועזענע קייזערין ציטא, אין לאקוויטא, שפאניען. זיצט ער אלזא אין א דערפעל, אין שפאניען און לערנט זיך די אונגארישע שפראך און גרייט זיך ארויפשטייגען אויפ'ן טראן. אטטא בעקומט אלס לעגיטימער יורש פונ'ם טראן א גרויסע כומע געלד פון דער אונגארישער רעגירונג אלס „געהאלט" ביז ער וועט ווערען קעניג. פון דעם געהאלט מאכט ער און זיין מוטער ציטא א שעהן לעבען.

דער דיקטאטאר הארטי האט אליין געשארפט די ציינער אויף דעם פעטען ביסען צו ווערען קעניג, אבער די אונגארישע מאגנאטען און אריסטאקראטען מיט דעם גראף אפאני אן דעם שפיץ, האבען הארטי'ן דעם אפעטיט אויפ'ן קעניגס-טראן אפגעשלאגען. די מאגנאטען האבען געשאפען א געזעץ, לויט וועלכען נאר א קייזערליכער פרינץ קען ווערען קעניג פון אונגארן, און אזוי ווי הארטי איז נישט פון קעניגליכען בלוט, קען ער אלזא נישט בעשטייגען דעם טראן.

דאס האט הארטי'ן שטארק פערדראסען. אבער אזוי ווי ער האט גאר נישט געקענט מאכען געגען דעם געזעץ, איז ער געווארען א גרויסער געגנער פון פרינץ אטטא. און ער האט אויסגעזוכט אנ'אנדערן האבסבורגער פרינץ, וועלכען ער וויל מאכען פאר קעניג. דער אנדערער האבסבורגער, אויך א עכטער פרינץ, איז ערצהערצאג אלברעכט, 22 יאהר אלט און אויך אנ'אייניקעל פון פראנץ יאזעף.

מיט וואס אלברעכט איז מעהר מיוחס פון אטטא'ן און איז מעהר ראוי צו ווערען קעניג איז נישט בקוואוסט, אבער הארטי'ן געהט שוין דא, אזוי צו זאגען, אין צו להכעיס. אויב גראף אפאני וויל מאכען אטטא'ן פאר קעניג, וויל הארטי ארויפזעצען אויפ'ן טראן דווקא אלברעכט'ן.

אטטא זיצט אין שפאניען, אלברעכט אבער לעבט אין אונגארן גופא. אטטא האט גרעסערע שאנסען אויפ'ן טראן ווייל ער איז דער דירעקטער יורש און א זוהן פון א קייזער און א קעניג, וועהרענד אלברעכט איז בלויז אנ'אייניקעל פון א קייזער.

האט אבער פרינץ אלברעכט שכל געהאט און זיך פערליבט אין הארטי'ס עלטסטער טאכטער סאפיא, פאר וועמען ער איז טאקי א חתן געווארען. וואס טוט מען נישט אויף צו ווערען א קעניג!

האבען זיך אלזא אלברעכט'ס שאנסען זעהר געהויבען. אבער גראף אפאני, דער פיהרער פון דער קעניגס-פארטיי פאר אטטא'ן, האט אויך נישט געשלאפען. ער איז אוועק קיין רוים צום פויבסט און דורך דער פראטעקציע פון פויבסט'ס סעקרעטאר, קארדינאל גאספארי, איז אפאני'ן געלונגען צו בעקומען א צוזאג פונ'ם פויבסט, אז ער וועט אונטערשטיצען אטטא'ס קאנדידאטור פאר קעניג.

דערווייל איז אין אונגארן ענטשטאנען א נייע קעניגס-פארטיי, וועלכע איז געגען אטטא'ן און געגען אלברעכט'ן. דאס איז די „נאציאנאל-מאדיארישע" קעניגס-פארטיי, וועמענס פיהרער איז דער בעקאנטער אנטיסעמיט — דער מיניסטער יוליוס געמבעש.

די נייע „נאציאנאל-מאדיארישע" פארטיי האט זיך געשאפען א פראגראם, לויט וועלכען די פארטיי וויל נישט פאר א קעניג קיין האבסבורגער פרינץ, נאר א נאציאנאלען „העלד".

וואו-זשע נעמט מען א „נאציאנאלען העלד", וועלכער זאל זיך פאסען פאר א קעניג? נו, זענען אויך פארהאן זעהר כ"ל בעלנים, וועלכע פוהלען זיך אלס „העלדען" און ערקלערען, אז עס קומט זיי דער טראן פאר זייערע „פאטריאטישע" פערדינסטען, אבער דא האט זיך אריינגעמישט דער יעצטיגער „וואויל-טעמער" פון אונגארן, דער בעקאנטער ענגלישער צייטונגס-מאגנאט לארד ראטמעער (מ'זאגט, אז ער איז א יוד, אדער שטאמט ווענינגסטענס פון אנ'ענגליש-יודישער פאמיליע). לארד ראטמער איז היינט דער פאפולערסטער העלד אין אונגארן, ווייל ער האט אויפגענומען און זיינע גרויסע, איינפלוסרייכע

(ענדע זעה זייט 4)

יודישע טעאטער אין פילהארמאניע — 20 — נארוטאוויטש — זאל
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ
מיט'ן אנטייל פון די ליבלינגס-ארטיסטען באריסאווא, ראבינאוויטש
און די בעקאנטע פרימאדאנא נאדיא קארעני
היינט מיטוואך ד. 2-טען 9 אווענט
גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50
צום 22-טען מאל
חלומות פון ליבע
אפערעטע אין 3 אקטען מיט 25 נומערן געזאנג און טענץ פון לילען.
רעזשיסירט פון ל. ראבינאוויטש.
אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פריוען: בעזמאן, באריסאווא מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.
אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פילהארמאניע.
אנאנס!! אין פארבערייטונג אנאנס!!
„צוריק צו מיין פאלק" און „שאפ" לעוויק'ס.

דער גרויסער טומעל אין רוסלאנד צוליב דער מעשה-באַרשיי

די אינקוויזיציע-ליידען פון דער יודישער ארבייטערין באַרשיי. — פיל אנגעזעהענע קאמוניסטען און הויכע רעגירונגס-בעאַמטע זענען פערמישט אין דעם סקאַנדאַל. — די געוואַלדיגע אויפרעגונג אין גאַנץ רוסלאַנד צוליב דער מעשה-באַרשיי

(א בריף פון מינסק, ספעציעל פאר׳ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון ל. גלאסמאן

די מעשה באַרשיי אונטערשטרייכט זיך פון אנדערע אַנטיסעמיטישע פאַסירונגען, וואָס זענען לעצטענס אין רוסלאַנד אַרויסגערוקט געוואָרען אין דער עפענט-ליכקייט דורך דער פרעסע: די ראַזיגע פאַסירונג האָט בעוויזען בולט ווי ווייט דער אַנטיסעמיטישער סם האָט אַריינ-געדרונגען אין די קרייזען פון די קאָ-מוניסטען אין דער פראָווינץ און אין די רייהען פון רעגירונגס-בעאַמטע און חילבטינע אַנגעשטעלטע אין דער ראַטען אינדוסטריע.

די געשיכטע האָט זיך דאָר געצויגען מאָנאַטען-לאַנג, און ווי דער געהילף-פּראָקוראָר פון ווייס-רוסלאַנד, מיכאַי-לאָוו, וועלכער איז ספּעציעל געפאָהרען אויף דער גלאָז-פאַבריק „אָקטיאַבר" אין באָברויסק, כדי צו אונטערזוכען די פאַקטען, האָט פעסטגעשטעלט, האָ-בען זיך די רדיפות געגען דער מיידעל באַרשיי אָנגעהויבען נאָך אין פריהלינג. באַרשיי האָט נישט געשוויגען. פון אָנ-הויב האָט זי מורא געהאַט פאַר דער נקמה פון די בולינאַנעס, אָבער ענדליך האָט זי נישט געקענט מעהר פערטראָ-גען די מערדערישע פּייניגונגען און האָט זיך בעקלאָגט. זי האָט געבעטען הילף ביי די יונגע קאָמוניסטען, קאָמסאָמאָל-צעס, וועלכע האָבען צוגעזעהען אַלעס, וואָס איז פאָרגעקומען ווייל זיי אַרביי-טען אין דעם זעלבען צימער פון דער גלאָז-פאַבריק ווי באַרשיי אַרבייט.

און וואָס האָבען זיי געענטפערט? זיי האָבען זיך פון איהר אָפּגעקעהרט. אַנ-דערע האָבען צוניש געשמייכעלט און איינינגע האָבען נאָר מיטגעהאָלפען די דריי בולינאַנעס, די מייסטער-אַרביי-טער, וועלכע האָבען זי געמוטשעט. עס איז ווערט צו בעמערקען אַז א קריסט-ליכע אַרבייטערין, נאַציעוויסקאַיאַ, האָט גענומען אַן אַקטיווען טייל אין די בולי-גאַנישע שטוקעס; זי האָט געהאָלפען די אויסוואַרפען צו פייניגען אַן׳אַנדער מיידל בלויז דערפאַר, וואָס יענע איז א יודישע מאַליעהר. די אַנדערע אַרביי-טערינס האָט די מעשה אדער נים גע-אַרט אדער זיי האָבען מורא געהאַט פאַר די דריי בולינאַנעס. האָט זיך באַרשיי געווענדעט צו דעם „רעסיאַטניק". א מיליציאָנער, וואָס דאַרף אַכטונג געבען, אַז אין דער פאַבריק זאָל הערשען אָרד-נונג. דער ראַזינער עפּהיטער פון דער

רות האָט זיך פשוט אויסגעלאַכט און האָט זיך ענטזאָגט איהר צו העלפען. ווען איינינגע אַרבייטער האָבען נים גע-קענט צוזעהן די שרעקליכע רדיפות, און האָבען פּראָטעסטירט, האָבען די בולינאַנעס זיי פערטריבען פון צעה, און דער „רעסיאַטניק" האָט זיך ווידער אָפּגעזאָגט צו טון עטוואָס.

באַרשיי איז געטריבען געוואָרען צו פערצווייפלונג. עס איז געוואָרען אונ-מעגליך פאַר איהר צו אַרבייטען, צו אָטעמען. זי איז אַוועק צו דעם פער-וואַלטער פון דער פאַבריק, מאַזור. זי האָט איהם דערצעהלט די גאַנצע גע-שיכטע — א געשיכטע, פון וועלכער עס קאָנען זיך שטעלען די האָר קאַפּויער, ווי עס האָט גיך רולטיג אויסגעדריקט די מינסקער צייטונג „ראַבאָטשי". זי האָט איהם דערצעהלט ווי מען איזדע-קעוועט זיך איבער איהר, ווי מען פער-פאָלגט איהר אויף שריט און טריט, ווי מען בעליידיגט זי און ווי מען פייניגט זי אזוי אַז זי לעבט אין איינבינגער שרעק. און עס איז איהר געוואָרן שווער צו אָטעמען אין פאַבריק. זי האָט דער-צעהלט ווי די בולינאַנעס שלאָגען זי, ווי זיי בעגיסען זי מיט קאַלטע וואַסער, ווי זיי רייסען פון איהר אַראָפּ די קליידער און שמייסען זי, ווי זיי פערריי סען איהר קלייד, ווען זי טראָגט א שווער שטיק גלאָז און רופען זי מיט שענדליכע נע-מען. זי האָט איהם דערצעהלט ווי איינ-מאָל האָבען די רוצחים זי שיעור נישט אַריינגעוואָרפען אין דעם ברענענדיגען אויווען, און ווי אַנדערע מאָל האָבען זיי פון איהר אַראָפּגענומען די קליידער און בעשאָטען איהר קערפּער מיט אַש און זאַמד צושרייענדיג דערביי צו די קאָמסאָמאָלצעס: „קאָמוניסטען, קומט זעהט וואָס מיר טוען דער זשיראָווקע"!

און וואָס האָט געטון דער פערוואַל-טער פון דער פאַבריק? ער האָט אויס-געהערט די געשיכטע מיט א שמייכעל-אוי נאַרנישט.

אָבער דאָס איז נאָך נישט אַלעס. —

דער לעגענדאַרישער אויפשטייג און די ירידה פון די ראַטשילד׳ס

ראַטשילד — סימבאָל פון געלד-מאַכט. — נתן ראַטשילד געפערענגט צו נאַפּאָלעאָנ׳ס מפלה ביי וואַטערלאָ. — די ראַטשילד׳ס זענען געווען די נישט-געקרוינטע פינאַנץ-מלכים פון דער וועלט. — די ירידה פון דער ראַטשילד דינאַסטיע. — היינט זענען די ראַטשילד׳ס מעהר נישט די רייכסטע פון דער וועלט

(א בריף פון פאַריז, ספעציעל פאר׳ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון י. שעכטמאן

דער אינטערעס צו דער פאַמיליע ראַטשילד לאָזט נישט נאָך אין דער ...

א אייניקעל פון א יודען

ווערט קייזער אין אונגאַרן?

(ענדע פון זייט 3).

1921—1922 געהען אייגער פון די קאָ-מענדאַנטען פון דער אַנטיסעמיטישער פאַרטיי „ערוואַכענדע מאַדיאַרען", וועל-כע האָבען געמאַכט פיל פּאָגראָמען אויף יודען. איז ער, אַלזאָ, א גרויסער „פאַט-ריאָט" און א „נאַציאָנאַלער העלד" — פאַרוואָס-זשע זאָל עמיס זיין אַנדערע נישט בעקומען דעם טראָן? ...

לאדזער כראניק.

ניי-יאהר-וואונשען.

(ג) מצד דער קהלה האבען געבעטען געזוכט דעם וואיעוואדא דז ה"ח: פרעזעס מינצבערג און פרנס אדוו. ווויצמאן און איבערגעגעבען ניי-יאהר-וואונשען דעם מלוכה-פרעזידענט און מארשאל פילסודסקי.

שטייערן אין יאנואר

(:) אין חודש יאנואר וועלען זיין צו צאהלען פאלגענדע שטייערן. ביז'ן 15. דאר ווערען איינגעצאהלט דער אומזאץ-שטייער פאר דעצעמבער 1928 דורך האנדעלס-אונטערנעהמונגען ערשטע און צווייטע קאטעגאריע און אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען ערשטע ביז פירטע קאטעגאריע, וואס פיהרען ריכטיגע האנדעלס-ביכער.

2) ביז'ן 15. יאנואר דארף איינגעצאהלט ווערען א קאנטא אויפ'ן אומזאץ-שטייער פון פירטען קווארטאל פון 1928 אין דער גרויס פון איין פינפטעל פון אויסגערעכנעטען אומזאץ-שטייער פאר'ן יאהר 1927, דורך האנדעלס- און אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען, וואס פיהרען נישט קיין ריכטיגע האנדעלס-ביכער. אויסער דעם דארפען אין דעם חודש גיצאהלט ווערען אלע שטייערן, אויף וועלכע די שטייער-צאהלער האבען בעקומען צאהלונגס-צעטלען מיט'ן צאהלונגס-טערמין אויף יאנואר.

ווער ווייס?

העריעל קאהן, 17 יאהר אלט פון יידישע נאם 29. נשארבייט אין סוויטער-פאבריק נאחאמיעיסקא 21, איז מיט צוויי וואכען צוריק נעגאנגען אין דער פריה צו דער ארבייט און ביז איצט ווייס מען נישט. וואו זיין געבליבן איז אהינגעוויינען דער געזוכטער איז א קליין-וואקסיגער. א ברונעט מיט א רונד פנים. צו מעלדען אויף זאוואדזקא 11 אין „זלאטי ראי".

נדבות.

אין מאכט-הויף, זאוואדזקא 5 איז ביינאמיאלט געווארן דורך די פרויען ד. גליצענשטיין, ח. ווייסקאפף, ט. מעלער ס. גליצענשטיין, פ. גראסמאן און ב. גראסמאן 35 זלאטיס לטובת פאלגענדע אינסטיטוציעס: 10 זל. פאר'ן קימפעט-ריין בליביק ביים „לינת החולים" פילודניאווא 19, 15 זל. פאר'ן אינטערנאט העלענעוביק און 10 זל. פאר הכנסת חתנים וכלות, פיעטריקאווע 59.

דאס געלד איז איבערגעגעבען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

ווי איהר געהט אריבער די גאס,

קוקט מיט אפענע אויגען: איהר קענט טרעפען אנ'איינגעפאלענע קאלי-קע, אדער גאר געפינען דעם טויט!

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

א מאמע מיט 2 טעכטער משוגע געווארען און לויפן ארויס נאקעטע מיט צופלאסענע האר אויף דער גאס

די אלטע מאמע איז געשטארבען פאר קעלט אויפ'ן פרייען פעלד און די טעכטער האבען זיך געוואלט דערטרינקען אין א טייך

און דארף זאלעשטשין הינטער לאדז איז עהערגעכטען פארגעקומען אנ'אויסערגעוועהנליכע פאמיליען-טראגעדיע, וואס האט ערשיטערט אלע איינוואוינער פונ'ם דארף.

אין דעם דאזיגען דארף וואוינט א 82-יעהריגע זקנה וויינטרויב מיט איהרע צוויי טעכטער רעגינע און מאריא, אלציין-צוואנציג יעהריגע מיידלעך. די אלטע וויינטרויב האט זייט א לענגערער צייט געליטען אויף א נערווען-קראנקהייט און לעצט שוין א שעהנע פאר חדשים צו בעט. עהערגעכטען ביינאכט ווענען די מיידלעך פלוצלונג אויפגעקומען פון שלאף, הערענדיג ווי די מוטער וויינט און זיפצט ואן מאכט עפּעס מיט די הענד. ווען זיי זענען צו איהר צו און געפרעגט וואס עס איז איהר, האט די אלטע אנגעהויבען צו שרייען און שעלטען מיט די בייזערסטע קללות. די טעכטער האבען זי געפרובט צו בערוהיגען. עס האט אבער גארנישט געהאלפען, די אלטע האט בעקומען אנ'אנפאל פון משוגעת און זיך אנגעהויבען צו דראפען מיט די נעגעל דאס לייב און צו רייסען אויף זיך דאס העמד אויף שפּיקער.

די דאזיגע סצענע האט געמאכט אזא ערשיטערנדען איינדרוק אויף די מיידלעך, אז זיי אליין האבען אויך בעקומען א נערווען-אטאק און משוגע געווארען.

די מוטער מיט די טעכטער זענען דאן משוגע'נערהייט ארויסגעלאפען נאקעטע אויף דער גאס און פול געמאכט דאס דארף מיט ווילדע ווילדע קולות און געשרייען, פליקענדיג אויף זיך די האר פון קאפ.

די דארפסלייט האבען זיי געפרובט צו בערוהיגען. אבער עס האט נארנישט געהאלפען. דאן האט מען זיי געכאפט און מיט געוואלד אריינגעפיהרט צורוק אין שטוב אריין און אוועקגעשטעלט ביי זיי א שומר, ביז עס וועט אנקומען פאליציי, וואס זאל זיי נעמען און שפיטאל אריין.

ווען דער שומר איז אבער פאר מינוט אנטדרימעלט געווארען, האבען די משוגע'נע דאס אויסגענוצט און ארויס-געלאפען פון הויז. ווען דער שומר האט זיך אויפגעכאפט און דער פריה פון שלאף, האט ער ערשט בעמערקט, אז די מאמע מיט איהרע צוויי טעכטער זענען נעלם געווארען. די דארפס-פויערען האבען דאן אנגעהויבען צו זוכען די אנטקומענע איבער אלע פעלדער פונ'ם דארף און ענדליך האבען זיי די צוויי מיידלעך געפונען ביים טייך, וואו זיי האבען זיך געוואלט דערטרונקען. וואו די מוטער איז אהינגעקומען, האט מען דערוויל נישט געוואוסט. ערשט געכטען אונטערפריה האבען די פויערען פון א שכנות'דיגען דארף געפונען די אלטע וויינטרויב א טויטע אין פעלד. זי איז שוין אינגאנצען פערשטייפט געווען פון דער קעלט.

די אומגליקליכע צוויי מיידלעך האט מען אפגעפיהרט אין קאכאנובקע.

סיכסוך צווישען „טאז" און דער לאדזער קהלה

צוליב דער זויג-היים פאר הימלאזע יודישע קינדער

(ג) מיט א קורצער צייט צוריק האט די לאדזער קהלה-פערוואלטונג בעשלאסען איבערצוגעבען דער געזעלשאפט „טאז" דעם פארטער פון דער קהלה-געבויידע אויף פולנאצנא 39, כדי דארט איבערצוטראגען די זויג-היים פון „טאז" וואס זאל ארייננעמען אנשטאט 15 קינדער — 50 ביז 60.

מחמת דער אפגעגעבענער לאקאל איז קהלה-בנין איז געווען שטארק פערוויסט נאך די מלחמה-יאהרען, האט „טאז" בעשלאסען דעם לאקאל גרונדליך צו רעמאנטירען, ער זאל ענטשפרעכען פאר א זויג-היים.

מיט 3 וואכען צוריק האט די קהלה צוגעשיקט דער געזעלשאפט „טאז" א פראיעקט פון אנ'אפמאך, לויט וועלכען די קהלה וויל די זויג-היים פערוואנדלען פארמעל אין א קהלה-אינסטיטוציע, געפיהרט דורך „טאז".

ביי דער געזעלשאפט „טאז" האט דער פראיעקט ארויסגערופען גרויס אויפרעגונג, באשר די קהלה וויל מיט „טאז" ארבייט און מיט „טאז"-געלד זיך שאפען א קהלה-אנשטאלט. צוליב דעם איז בעשלאסען געווארען ענערגיש זיך נעגענצושטעלען דעם אפמאך פון דער קהלה און נישט איינגעהן אויף דעם אפמאך.

דערוויל איז אין צוזאמענהאנג דערמיט איבערגעריסען געווארען די רעמאנט-ארבייט אין לאקאל פאר דער זויג-היים.

דער דאזיגער אנגעלעגענהייט איז נעווען געווידמעט א ספעציעלע קאנפערענץ מצד „טאז" האבען זיך בעטייליגט פרעזעס ד"ר א. נאלדמאן און אינזש. ס. לעבענהאפט; מצד דער קהלה — פרעזעס מינצבערג און פרנס ווייצמאן.

די פארשטעהער פון „טאז" האבען פערלאנגט, אז די קהלה זאל דער געזעלשאפט צורוקצאהלען דאס געלד, וואס דער רעמאנט האט אפגעקאסט, און דאן זאל די קהלה אויף איינגעהן דעם האנר גרינדען א זויג-היים. „טאז" וועט נערן מיטארבייטען אין דער קהלה'ישער זויג-היים. אויב די קהלה איז ווידער מסכים אפצוגעבען „טאז" דעם דערמאנטען לאקאל, דארף די קהלה איינגעהן דער רויף, אז די אינסטיטוציע זאל זיין פון „טאז", דערביי וועט די געזעלשאפט צולאזען די ברייטסטע קאנטראל מצד דער קהלה.

צו קיין רעזולטאט איז נישט געקומען. די נאהענטסטע טעג דארף די קהלה געבען דעם „טאז" אנ'ענטפער.

טערמין פון אויסקויפען פאטענטען ווערט נישט פערלענגערט

(—) אין שייכות מיט די קלאגעו, אז דאס אויסקויפען פאטענטען זאל פערלענגערט ווערען ביז'ן 15. ד. ח., איז געכטען געווען אין א ווארשאווער צייטונג א קאמוניקאט פון פינאנץ-מיניסטעריום, אין וועלכען עס ווערט אפּ'ציעל געמאלדען, אז קיין שום פערלענגערונג פון טערמין פאר אויסקויפען פאטענטען איז נישט פארגעזעהן און אז פון 2. יאנואר וועלען דורכגעפיהרט ווערען קאנטראלעס און די געשעפטען, צי די פאטענטען זענען אויסגעקויפט געווארען.

בריף אין רעדאקציע

ג. ה' רעדאקטאר!

איך בעט אייך צו געבען פלאץ אין אייער חשוב'ער צייטונג פאר פאלגענדע ער פעסטשטעלונג, פארוואס כ'ראנק אייך פאראויס:

אין צוזאמענהאנג מיט'ן בעריכט פון דער שבת'דיגער זיצונג פון קהלה-ראט, וואס איז געווען געדרוקט אין „לאדזער טאגעבלאט", האט דער בעריכטס שרייבער דערמאנט אנ'אויסדרוק און מיין רעדע, וועלכען איך האב נישט בענוצט, נעמליך — „פינסטערע".

איך האב בכלל נישט דערמאנט דאס ווארט „פינסטערע תלמוד-תורה'ס". דאגעגען האב איך געזאגט: „א חוץ די געזעלשאפטליכע תלמוד-תורה'ס, ווי די ת"ת א. ג. פון הרב מייזעל א. א., וועלכע שטעהען אונטער א געזעלשאפטליכער קאנטראל, האט די „אגודה" אייגענע תלמוד-תורה'ס, און וועלכע עס געפינט זיך שמוץ". דערביי מוז איך אונטערשטרייכען, אז עס איז אלעמען בעקאנט מיין פאזיטיווע בעציהונג צו די געזעלשאפטליכע תלמוד-תורה'ס און ביי יעדער אקציע, וואס ווערט דורך מיר אונטערגענומען, האב איך תמיד און זינגען די קונדער פון די תלמוד-תורה'ס. דאס קאן זאגאר בעשטעטיגען יעדער פון מיינע עהלוכע פאליטישע נעגנער.

מיט דרך ארץ
מרדכי חיים רומאנאווסקי

II.

ג. ה' רעדאקטאר!

אזוי ווי עס ווענדען זיך צו מיר פערשידענע מענשען וועגען ענינים פונ'ם פעראיין „לינת הצדק", מייל איך מיט דער עפענטליכקייט, אז דעם 25. פונ'ם פערגאנגענעם חודש האב איך מיך אפגעזאגט פון מיין מאנדאט אלס וויצע-פרעזעס, ווי אויך אלס פערוואלטונגס-מיטגליד פונ'ם איבערגערמאנטען פעראיין.

ביי דער דאזיגער געלעגענהייט מאך איך אויפמערקזאם, אז צוליב די נעשאפענע בעדינגונגען קאן איך אויף מיר מעהר נישט טראגען די פעראנטווארטליכקייט פאר'ן דערפיהרען ביז צום סוף די ערעפנונג פונ'ם פיזיקאליש-טעראפישען קאבינעט ביים פעראיין, וואס איך האב זיך זיין צייט אונטערגענומען.

מיט דרך-ארץ
אברהם האן

8-טונג!
דאס
לאדזער
טאגעבלאט
פעקוסט מען טעגליך 6 א זייגער פריה
אין אלע באהן-קיאסקען פון
„רוך"
(„Ruch")

סילוועסטער

דער יודישער יום טוב.

צו אלע יום טובים,
וואס זענען אונז טייער
איז איצט צוגעקומען
א יום טוב א נייער
דער יודישער יום טוב,
וואס רופט זיך סילוועסטער...
מען טאנצט און מען הוליעט,
מען דריקט זיך אלץ פעסטער
ביים קליינג פונ'ם דזשאז-באנד
ביים רויש פון ארקעסטער...

בעזונדער אלע זאלען...
נישטא זיך צי שעמען,
איהר ווייס דאך רבותי
אליין שוין פון חעטען
מאנשי שלומנו...
פון נימפעל און ברוד
מיט זייערע ווייבער,
וואס האנדלען מיט צוארארד...

עס קלינגט דארט א פויליש...
נישטא וואס צו קלערען,
א שפראך, ועז עס וואלט זי
מיצקעוויטש דערהערען
וואלט ער זיך אין קבר
דריי מאל איבערקעהרען...

די דאמען אין מאסקעס,
די מענער אין פראקען,
די לופט איז געווירציג
פון אלע געשמאקען
פון פודער און שמינקע
און ליפען-פאמאדע
פון דאמען-שוויים זיסע
און פון שאקאלאדע...

אט שטעהט דארט א מאסקע...
זי פייערט, זי ברענט,
זי געהט אין א קאסטיום
פון דעם אריענט,
נאר איין זאך, רבותי,
איך קלער און איך רעכען,
צו איז דאס שולמית,
צו איז דאס א קעכין?...

גראה קאלי.

פון ביכער-טיש

„משיח בן יוסף".

מעשה'לעך פון- אלתר אייזענשלאס.

די קונדער פון פערשטארבענעם פאלקס-שרייבער אלתר אייזענשלאס האבען אנגעהויבען ארויסגעבען א סעריע פאלקס-מעשה'לעך, וואס עס האט געשריבען זייער פאטער און וואס האבען נאך בחייו זוכה-שם געווען ביים פאלקס-לייענער. דערוויל איז ערשינען דאס ערשטע העפט פון דער סעריע א.ב. „משיח בן יוסף". דאס בוכל איז שעהן ארויסגעגעבען און קאסט זעהר בוליג— ס"ה 25 גר.

ס'איז וויכער, אז אייזענשלאס'עס מעשיית, וואס זענען תמיד געלייענט געווארען מיט א פערגאפטען אטעם, וועלען אויך איצט געפינען דעם נעהעריגען אפנאנג.

זיך געפינען

אריגינעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תקופה

פון י. ל. ליפשיץ

(פארטזעצונג).

— איך קען דיר, חבר שווארצקאפ, נישט זאגען קיין מאס און קיין וואג. מיין בעזוי צו דיר איז אהן א גרעניץ, און מיין ליבע צו דיר איז אהן א גרונט, טיף, ווי דער ים און ווייט אזש ביז'ן הימעל, און מיין שושנה רעדט פון דיר, סיי זאכעדיג, סיי פון שלאף.

— אזוי? — האט שווארצקאפ געפרעגט פערטראכטערהייד.

— יא, חבר שווארצקאפ! זי דערמאנט דיין נאמען פיל מאל אין שלאף.

— און דו האסט דערפאר גאר קיין מורא נישט? יהודה!

— מורא? פאר וועמען?

— אט, א שטייגער, ווען שושנה זאל זיך חירקליך פערליבען אין מיר? — האט שווארצקאפ געזאגט עטוואס רויטווערענדיג.

— דו קענסט נישט מיין שושנה'ן! — האט יהודה גדלות'דיג געענטפערט. — זי קען דיך ליבען, ווי אנ'אמת'ן ברודער, אט אזוי ווי איך ליב דיך. זי קען זיך פערגעטערען, ווי דעם גרויסען אמעריקאנעס און אפשר נאך מעהר, אבער קיינמאל נישט, ווי א פרוי! מיין שושנה איז די הייליגקייט אליין.

— אזוי זיכער, ביזטו, יהודה?

— יא! — האט ער שטאלץ געענטפערט.

— אויב אזוי חבר יהודה! בין איך זעהר גליקליך, ווייל דאס וועט מיר זעהר פיל העלפען גיכער דורכצופיהרען מיינע פלענער, און ער האט דערצעהלט יהודה'ן פון מייוועלשען פלאן, וואס די רויטע שפיאנען האבען פאר איהם ערשט צוגעלעגט.

— אט די רויטע טייפלען! — האט יהודה צארענדיג אויסגעשריגען, — כ'וועל זיי דערווערגען, ווי כלבים!

— ניין, טייערער יהודה! — האט שווארצקאפ געזאגט. — איך האב פאר זיי א בעסערע שטראף. זיי אליין וועלען דערמארדען איינע די אנדערע. דו האב נאר בטחון אין גאט און אין מיר, און לאמיר שפילען די ראלען ביז'ן סוף און דער גאט פון ציון וועט אונז קומען צו הילף.

— אמן! — האט יהודה געענטפערט און ער איז אוועק פערטראכט.

30-טער קאפיטעל

דער יוד אונטער דער רויטער מלוכה.

אין אנ'אווענט, ווען די פולע לבנה איז אויפגעגאנגען אויף יהודה'ס בערג, און האט מיט איהר פאספאר שוין בעגאסען די גאלדענע סטעפעס, בעזילבערט די טמכלעך און צעווארפען איבער די אלעען משונה'דיגע סודות'דיגע שאטענס, העלען מיר דעם הילכיגען געלעכטער פון שושנה'ן, וועלכע שפאצירט ארום מיט שווארצקאפ'ן צווישען די אלעען.

— איך בין איבערצייגט, טייערער שווארצקאפ, אז די „רויטע", וועלכע רופען זיך דא מאפס'ן, האבען דא קיין שום באדען נישט, ווייל אונזער ארץ ישראל איז נישט מסוגל צו אזא תורה, דא מוז מען זיך פיהלען הייליגער און ערהאבענער. מיר וועלען איצט געהן צו אונזערע חלוצים, וועסט זיך אליין איבערצייגען. ס'וועבט זיך דא א נייע מין לעבען. נישט בלויז מען שאפט נייע ווירטשאפטס-פארמען, נאר מען אנדערשט איבער זיך אליין, ביז אין די טיפסטע טיפענישען. מען פיהלט זיך הייליג אין אלע בעציהונגען: צו זיך אליין, צו די חברים, צו צווייטיגע מענשען און צו דער גאנצער וועלט, מען איז אפען אויפריכטיג מיט אלעמען. מען פערשטעהט און מען פיהלט אפילו די ג... נער, מען טראגט אפ איינער דעם אנדערן, מען איז מוהל, מען בענוגענט זיך מיט'ן ווינציגסטען. אונזער מאטא איז: „געהייליגט זאלסטו ווערען דורך ארבייט".

אזוי שפאצירענדיג זענען זיי אנגעקומען צו א קבוצה.

— געדענקסט! — האט זי שמייכלענדיג געזאגט, איהר זאלט זיך נישט פערליבען אין אונזערע קבוצה'ניצעס!... — שווארצקאפ האט אלעס געהערט, ווי אין חלום, אזוי גליקליך האט ער זיך געפיהלט.

— איצט איז דא שטיל, עס הערען זיך נישט די קלאפעריען און טומלעגעס פון די האמערן און גראבאיזנעס, ס'הערען זיך נאר שטילע טרויעריגע ניגונים: „וועלטען געמסטו דאך איין! און די וועלחען פלאטערען דיר ענטקעגען, אונטערגעבענדיג זיך דיר"!...

שווארצקאפ איז געבליבען שטעהן, ס'האט איהם ארומגענומען א געפיהל פון ערהאבענקייט.

א רויט-באקיגע, ליכטיג אויג'יגע, קרעפטיגע מעדעל האט זיי בעמערקט. זי האט הילכיג אויסגעשריגען: ברוכים הבאים! שושנה! מיט אנ'אורח נכבד!

געזונטע שטארקע בחורים, מיט ליכטיגע איידעלע עגים'ער, און פעסטגעצאפטע מיט שעהנע ליכטיגע רונדע פנים'ער מעדלעך, האבען זיי ארומגערינגעלט. ס'איז געווארען פרעהליך און לעבעדיג.

שושנה האט פאר זיי פארגעשטעלט, דעם בעוואוסטען שווארצקאפ'ן און אלע האבען זיך מיט איהם חבר'יש בעגריסט.

— איז דאס דער „רויטער שווארצקאפ" פון דייטשלאנד? — האבען זיך אלע נייגעריג געפרעגט. און ווען שווארצקאפ האט געענטפערט, אז ער איז דאס דער זעלבער, איז געווארען אין דער קבוצה א גאנצע מהומה.

א מעדעל מיט א פרייער בעוועגונג, מיט א גראדען אפענעם קוק און מיט קורץ געשוירענע האר, האט זיך גענומען מאכען לוסטיג:

— איהר זייט אוודאי געקומען אונז צו מזכה זיין, מיט אייער ניקאלאיס תורה, חבר שווארצקאף?

א צווייטע, נישט הויך געוואקסען, אבער פעסט געבויט מיט א פולען רונדען פנים, פולע רונדע אריעמס, וואס קען, אויב נויטיג, גאנץ געשיקט זיך פערטיידיגען האט בעמערקט:

— אדרבה, לאמיר הערען עפעס א נייע ווארט!

שושנה האט געענטפערט פאר שווארצקאפ'ן:

— חברים און חברות! חבר שווארצקאפ איז מיין גאסט! אמת זיין נאמען איז „שווארץ" און אפשר איז אמאל געווען רויט, אבער איצט פערזיכער איך אייך, אז ער איז ווייס-קלאר, ווי אונזער ארץ ישראל וואל נאכ'ן וואשען! די מעדלעך האבען זיך פערשעמט.

— איהר ווייסט דאך, בלום פון ארץ ישראל, — האט זיך אפגערופען א בהן'טער בחור'ל, — אז אונזערע מעדלעך זענען טאקע ערגץ אונזער לעבן, אבער דאך זענען זיי וועבער מיט ניין מאס רייד, און אלע האבען זיך צולאכט.

(דאס ווייטערע קומט)

דער לעגענדארישער אויפשטייג און די ירידה פון די ראטשילד'ס

רער קאמף געווען אוים'ן געביט פון פלאסירען פון אנלייעס, הויפטזעכליך פון אייזענבאהנען. לסוינזאן דערצעהלט אויספיהרליך די שפאנענדע עפאכע פון דער געזעלשאפט „נארדישע אייזענבאהנען". צו קריגען א קאנצעסיע אויף פלאצירען איהרע אקציעס האבען געוואלט ראטשילד און די באנק פון פערייר ברי'אוסצופיהרען זיינס, האט ראטשילד זיך נישט אפגעשטעלט פאר אונטערקויפען דיפוטאטען פון פארלאמענט, וועלכע האבען געקריגען גאנצע פאקעטען פון אקציעס, אזוי פון כמעט דער גאנצער פרעסע זשורנאליסטען פלעגען בעקומען צו 50, 100 און אפילו 150 קאפיקעס. און די „עפענטליכע מיינונג" האט זיך ארויסגעזאגט לטובת ראטשילד'ן. ווען איינער מיטארבייטער פון דער צייטונג „ראפיאיעל" האט זיך פון אזא מין „מתנה" אפגעזאגט, און האט די גאנצע אפערע אויפגעדעקט אויף די שפאלטען פון זיין צייטונג, — איז שוין אבער געווען צו שפעט. ראטשילד האט שוין געהאט בעקומען די געווינשטע קאנצעסיע... פערייר איז געבליבען מיט נארנישט, און פאר זיין טויט האט באר

(ענדע פון זייט 8)

ראן דזשעמס ראטשילד געהאט די צופרידענהייט צו זעהן דעם פולשטענדיגען צוזאמענבראכען פון זיין קאנקורענט, וועמענס באנק איז רואינירט געווארען. ראטשילד'ס הערשאפט איז געבליבען, ווי פריהער, אומבעשרענקט.

נתן אין לאנדאן און דזשעמס אין פאריז זענען געווען די מעכטיגסטע מיטגלידער פון דער ראטשילד-דינאסטיע, אבער נישט די איינציגע. דער וויענער ראטשילד — סאלאמאן איז געווען דער אנערקענטער באנקיר פון'ם הויף און פון דער גאנצער הויכער אריסטאקראטיע. קארל ראטשילד איז געווען אין נעאפאל דער אמת'ער פינאנץ-דיקטאטאר; געגען דעם ווילען פון'ם קעניג האט ער דורכגעזעצט אויפ'ן פאסטען פון פינאנץ-מיניסטער זיין א פריינט מעדיצי, וועלכען דער קעניג האט מיט א קורצער צייט צוריק פעריאגט קיין פלארענץ.

אין פראנקפורט האט פערטראטען די דינאסטיע דער עלטסטער אין דעם צווייטען ראטשילד-דור: אנסעלם. ער איז געווען דער הויף-באנקיר און א געהיימער קאמערציענראט פון דעם פרייסישען קעניג.

אלע פינף ראטשילד'ס זענען געווען מארקאנטע און בעדייטענדע פערזענליכקייטען. זיי האבען מיט אייגענע קרעפטען געשאפען זייער פאזיציע. זיי זענען געווען טיפישע פארשטעהער פון יענער גרויסער ראסע פון „קאנקוויסטאדארען", דעראבערער, שאפער, וועלכע האט בעפרוכטערט די אלטע און די נייע וועלט.

זייערע נאכפאלגער, דער דריטער דור פון דער ראטשילד-דינאסטיע, זענען געווען פערזענליכקייטען פון גאר אן אנדער מין. דאס זענען געווען הויפטזעכליך טיפישע יורשים, וועלכע האבען שוין נישט געהאט קיין גרויסע פלענער, נישט געזארגט פאר שאפען נייע וועגען, פון זייערע עלטערן האבען זיי בעקומען קאלאסאלע קאפיטאלען און פעסטע פאזיציעס. זיי האבען נישט געדארפט קעמפען, עס איז זיי געבליבען נישט מעהר ווי גוט צו פערוואלטען מיט זייער רייכטום, וואס איז געוואקסען פון זיך אליין: געלד קומט צו געלד.

און די ראטשילד-דינאסטיע האט פון יאהר צו יאהר אלץ מעהר פערלוירען איהר גלאנץ און איהר בעדייטונג. די פינאנץ-הערשאפט פון די לאנדאנער ראטשילד'ס איז געפאלען די ערשטע. נאך גיכער האט פערלוירען איהר פריהערדיגע הערשענדיגע פינאנץ-שטעלונג די פאריזער הויז, — הגם עס האט נאך געשפילט א געוויסע ראלע פלאצירען רוסישע אנלייהען. אין יאהר 1901 האט זיך פערמאכט די פראנקפורטער אפטיילונג, און אצינד זענען די באנקען פון דער פאמיליע ראטשילד הויפטזעכליך איינפאכע פערוואלטונגס-ארגאנען אויף צו אדמיניסטרירען מיט דעם ריזיגען פערמעגען פון דער פאמיליע, וועלכעס בעטרעפט געוויס נישט ווייניגער אלס א מיליארד גאלד-פראנק.

די ראטשילדס זענען איצט, ווי מען זעהט גארנישט די רייכסטע מענשען אפילו אין אייראפא און אפילו פון די אייראפעאישע יודען. מיט זייער רייכטום קאנען זיי זייער וועניג אימפאנירען דער וועלט. אויך זייער שטעלונג אין דער פינאנץ-וועלט איז שוין נישט די אמאליגע. זיי זענען שוין מעהר קיין שעפער, קיינע קעמפער און עראבערער. זיי זענען געווארען איינפאכע גרויסע ראנטיער, וועלכע זיצען רוהיג אויף זייערע קאסטענס מיט געלד, שניידען קופאנעס פון זייערע זיכערע ווערט-פאפירען און אקציעס, די קעניגע זענען געווארען פרידליכע רייכע בורזשוא. די דינאסטיע איז געווארען צו א פאמיליע. און דער גאנצער ראמאנטישער שם וואס די ראטשילדס פערמאגען נאך עד היום און וואס אינספירירט נאך ביז איצט פובליציסטען און היסטאריקער צו שרייבען מאנאגראפיעס און ביכער וועגען דער דינאסטיע ראטשילד, געהערט איגאנצען דעם שיינעם, פאנטאסטישען לעגענדארען עבר, יענעם צווייטען ראטשילד-דור פון דער שטורם און דראנג-פעריאד, וועלכער האט מיט 100 יאהר צוריק געשאפען די מעכטיגע ראטשילד-דינאסטיע.

לאדז דראהט א געפאהר צו בלייבען אהן... וועמפלער.

(ג) דער סאניטאר-אמט ביים מאגיסטראט האט פעראָרדענט, אז פון די לאדזער שעכטהייזער זאלען נישט ארויסגעפיהרט ווערען אין דער שטאט אריין די פאנצען און וואמפען אין אן'אומגערייניגטען צושטאנד, ווי עס איז געווען ביז איצט. לויט דער נייער פעראָרדנונג דארפען די וואמפען אפגעגאסען ווערען מיט הייס וואסער און אויפ'ן ארט אפגעשאבען ווערען.

דער לאדזער ראבינאט בעמיהט זיך, מען זאל דאס נעמען נישט איינפיהרען, ווייל די פאנצען און וואמפען מוזען בעת'ן רייניגען אפגעטרייבערט ווערען פון חלב. אנדערש וועט די יודישע בעפעלקערונג קיין וואמפען נישט טארען געברויכען.

ווען איהר גערהט אריבער די גאז,

קוקט מיט אפענע אויגען: איהר קענט פאלען אונטער'ן אויטא, אדער גאר אין א טראמוויי.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען.

Zjednoczone Fabryki Maszyn
„UNIA"
dawn. C. Plumve i Syn, Sp. Akc,
BYDGOSZCZ-WILCZAK

די עלטסטע אין פוילען ספעציעלע מאשינען-פאבריק
ליפערט אלס ספעציאליטעט:
קאמפלעטע איינריכטונגען
פאר האלץ - בעארבייטונג.
מיט אנפראגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:
Inżynier G. Praszkier,
Łódź, Zawadzka 16a
Tel. 27-52.

דרוקזאכן
אלערליי
ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.
מעטעהידרעם
(מאדעס-אנציינען)
ווערען אין פארלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט איבער דער גאנצער שטאט.
בוכדרוקעריי
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעל. 47.

שוין ערשינען
א. אייזענשלאס
משיח בן יוסף
יודיש רחמנות און יצחק קצב
— פרייז 25 גר. —
צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער.

וויכטיג פאר דאמען!
מאכט אין די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבערארבייטע איך אויף געגצליך ניי. געדענקט די אדרעס:
פאר נאר 2.50 זל.
33 זאוואדזקא 33
אין הויף. 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.
פערזעהען מיט די שעהנסטע מאדעלען פון דער לעצטער נייהייט און א שעהנער אויסוואהל פון פערשידענע פערטיגע היטען אויף לאגער.
„TOLA"

א צימער
מיט א בעזונדער איינגאנג אלס סובלאקאטאר, ווערט געזוכט. אפערטען אונטער „S" אפצוגעבען אין אדמיניסטער פון „לאדזער טאגעבלאט".

אל תתהלל ביום מחר
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אפ אויף מארגען
נאר אז דו דארפסט ערלעדיגען מאנדאטע וועכזו זאלסט גלייך קומען צו לויפען אין ביורא
17 פיעטריקאווער 17
52 זאוואדניא 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן איסטאיו אלערליי פיזיס, קלאגעס, זאפעטע-פעטיציעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, ציווילע און קארנע אפאזיציעס, ארוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאנד-ראזיעמטשי, וועגן פרזאר אין קאמיסאריאט-רושאדו און אלע פאליציי-בעצירקען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראווי נעס, קארנע סעראדיעס, ווי אויך איבער זעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט אין שותפות-אקטען. מיט אכטונג
י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט

יודישער פרויען-פעראיין „ו.י.ז.א."
היינט 8.30 אין אזענד אויפ'ן וויכטיגליכען
געזעלטהיי
וועלען פארקומען רעציטאציעס פון יודישע ווערק פון פרץ, שלום-עליכם, אש, שניאור און אנדערע.
איינגאנג פאר מיטגלידערינס און אריינגעפיהרטע געסט פריי.

ה[illegible]
צו בילליגע פרייזען
אויף בערלינער הייזער
בעזארגט שנעל
Ch. Regenwetter
Berlin S 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

[illegible] שלאסערײ און שמידעריי
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 róg Zachodniej
נעהם אן פערשידענע מאשינען-רעפעראטורען ווי צוגאסען פערשידענע מאשינען-טיילען, און אויטאגענישע שווייסונגען.
שנעל און ביליג!
בעמ.: פריוואט-וואוינונג גדאנסקא 20 וו. 17.

„דבר"
עתון פועלי ארץ-ישראל
תל-אביב ת. ד. 199 Tel-Aviv P.O.B. 199
חשבון מיוחד בפ. ק. א. 191.300.
דמי החתימה לחודש — 10 זהוב.
לחברי תנועת א"י העובדת על כל אגפיה ומפלגותיה — ול„תרבות" — מוריה ומוסדותיה — הנחה. פרטים במרכזים.

Dr. med. Z. Datyner
ספעציאליסט פאר נירען, בלאז און אורין-ארגאנען
Piramowicza 11 (פריהער פולניטשא)
Tel. 48-05.
נעמט אן פון 8 ביז 10 פריה, און 6—8 אבענד.

Dr. med. A. Askenazy
ספעציאליסט פון כירורגישע און פרויען-קראנק.
זאוואדזקא 30 (גדאנסקא 26)
טעל. 22-36
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—7 נאכמ.

ד"ר לודוויג פאלק
נאווראט 7, טעל. 28-07.
ספעציאליסט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 נאכמ.
4524

געדענקט צו אבאנירען דאס
„לאדזער טאגעבלאט"
אויפ'ן יאהר 1929.

אבאנעמענטס-פרייז: פאר 1 חודש אין פוילען 5 זל., אין פראווינץ און אויסלאנד [illegible] 20 פראנק, אין אנדערע לענדער — 1,25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פארן טעקסט 18 גראשען, [illegible] אין טעקסט 40 גר., [illegible] פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% [illegible] 50% [illegible]
Redaktor-wydawca R. Hamburski
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.